

Bediüzzaman ve Ezan

“İsrafil’in ezanını fecr-i haşirde işitip Allahü Ekber diyerek kalkacağım.” Bediüzzaman Said Nursî Yüce dinimiz olan İslâmiyet’te, şeairin ehemmiyeti çok büyüktür. Çünkü şeair, kısa tarifiyle, “İslam işaretleri. Müslümanlara ait kaideler. Allah’ı anmak, hamdetmek, ezan okumak, İslami kıyafet gibi. Bunlara şeair-i İslamiye denir. Bütün Müslümanlarla alakalı meseleler ve alametler, umumun hissedar olduğu işlerdir.”¹

Üstad Bediüzzaman hazretlerinin tarifiyle de, “Şeair, âdeta hukuk-u umumiye nev’inden cem’iyete ait bir ubudiyettir. Birisinin yapmasıyla o cem’iyet umumen istifade ettiği gibi, onun terkiyle de umum cemaat mes’ul olur. Bu nevi şeaire riya giremez ve ilân edilir. Nafile nev’inden de olsa, şahsî farzlardan daha ehemmiyetlidir.”² Çünkü “Nasıl ‘hukuk-u şahsiye’ ve bir nevî hukukullah sayılan ‘hukuk-u umumiye’ namıyla iki nevi hukuk var; öyle de mesail-i Şer’iyede bir kısım mesail, eşhasa taalluk eder; bir kısım, umuma, umumiyet itibariyle taalluk eder ki; onlara ‘Şeair-i İslâmiye’ tabir edilir. Bu şeairin umuma taalluku cihetiyle umum onda hissedardır. Umumun rızası olmazsa onlara ilişmek, umumun hukukuna tecavüzdür. O şeairin en cüz’îsi (sünnet kabîlinden bir mes’elesi) en büyük bir mes’ele hükmünde nazar-ı ehemmiyettedir.”³ “Her şeairde nur-u İslâma bir şuur ve bir iş’ar vardır.”⁴

İslâm’ın büyük ve ehemmiyetli şeairlerinden birisi de ezandır. “Şeair-i İslâmiyenin başında olan Ezan-ı Muhammedî (asm)”⁵ için “Ezanın faidesi, yalnız bir köy ahalisini namaza davet değil, belki kâinat sarayında mevcudata karşı umum mahlûkat namına bir ilân-ı Tevhid olduğunu beyan eder.”⁶ diyen Üstad Bediüzzaman Hazretleri, ezanın ehemmiyeti ve çok cihetlerle faydasını şöylece belirtmektedir: “Meselâ biri dese: ‘Ezanın hikmeti, Müslümanları namaza çağırmaaktır; şu halde bir tüfek atmak kâfidir.’ Hâlbuki o divane bilmez ki, binler maslahat-ı ezaniye içinde o bir maslahattır. Tüfek sesi, o maslahatı verse; acaba nev’-i beşer namına yahut o şehir ahalisi namına, hilkat-ı kâinatın netice-i uzması ve nev’-i beşerin netice-i hilkatı olan ilân-ı tevhid ve rububiyet-i İlahiyeye karşı izhar-ı ubudiyete vasıta olan ezanın yerini nasıl tutacak?”⁷

Anlaşılan o ki, Allah’ın varlığını ve birliğini ilana ve Rablığına karşı kulluğumuzu göstermemizin vesilesi olan ezanın hikmet ve faideleri pek çoktur. “Evet, âlem sahrasında dağılmış insanları cemaate davet eden ezan-ı Muhammedî’nin (asm) o tatlı sesiyle, ibadete ve cemaate bir meyl, bir şevk husule gelir.”⁸

Peygamber Efendimizin (asm) kâinatta müezzin-i azam olduğunu, “Hem de bütün cihana okuyor bir ezanı. Bak müezzin-i a’zama, Muhammedü’l-Hâşimî (asm) davet eder insanı âlem-i nur-u envere. İlzam eder niyaz ile namazı”⁹ diyen Üstad Bediüzzaman Hazretleri, İsrail Aleyhisselâmın da “Sur” adlı borusuyla müezzinlik vazifesini yapacağını, yani ezan okuyacağını On Yedinci Söz’deki şu kısa beytiyle anlatmaktadır: “Allahü Ekber diyerek ezan-ı haşri işitip kalkacağım, (İsrail’in ezanını fecr-i haşirde işitip Allahü Ekber diyerek kalkacağım. Salât-ı kübradan çekilmem, mecma-ı ekberden çekinmem.) mahşer-i ekberden çekinmem, mescid-i a’zamdan çekilmem.”¹⁰ Demek ki, herkes haşir sabahında İsrail Aleyhisselâmın ezanıyla uyanacaktır. Tıpkı sabah namazına uyandığımız gibi. Ve belki de kıyametin kopması da İsrail Aleyhisselâmın ezanıyla başlayacaktır.

Üstad Bediüzzaman hazretleri, ezan gibi şair-i İslâmiyenin çok büyük ehemmiyet kazanmasının bir cihetinin de mübarek ve kudsi kelime olan Allah-u Ekberin çoklukla zikredilmesi olarak görmektedir. Çünkü Allah’ın sonsuz kudret ve azameti hakkında şeytanın desiselerine karşı en tesirli nur ve kuvvettir “Allahü Ekber.” Evet, “Şeytanın desisesini susturan sır: ‘Allahü Ekber’dir. ‘Allahü Ekber’in ziyade kesretle şair-i İslâmiyede tekrarı, bu desiseyi mahvetmek içindir. Çünkü insanın âciz kuvveti ve zaîf kudreti ve dar fikri, böyle hadsiz büyük hakikatleri ‘Allahü Ekber’ nuruyla görüp tasdik ediyor ve ‘Allahü Ekber’ kuvvetiyle o hakikatleri taşıyor ve ‘Allahü Ekber’ dairesinde yerleştiriyor ve vesveseye düşen kalbine diyor ki: Bu kâinatın gayet muntazamca tedbir ve tedviri bilmüşahede görünüyor.”¹¹

Türkçe ezan gibi, şair-i İslâmiyeye muhalif bid’atlarla ezanı susturan despotizme karşı aslî ezanı terk etmeyerek mücadele eden Üstad Bediüzzaman Hazretleri ve Nur talebeleri, “Ezan-ı Muhammedî’nin (asm) yasak edildiği ve bid’aların cebren umuma yaptırıldığı zulûmatlı ve dehşetli bir devirde, o uydurma ezanı okumamışlar ve böyle bid’alara karşı, kendilerini kahramanca muhafaza ederek, bid’alara girmemişlerdir.”¹²

Ezanın bu ehemmiyetindendir ki, Bediüzzaman Hazretleri, “şair-i İslâmiyenin başında olan Ezan-ı Muhammedîyi (asm) farmasonların zincirlerini kırıp ilân etmesiyle,”¹³ ezanı yasaklardan kurtaran Demokrat Parti hükümetini tebrik etmiş ve Başbakan Adnan Menderes’i de “İslam kahramanı”¹⁴ gibi mühim bir ünvanla şereflendirmiştir. Üstad Bediüzzaman Hazretleri bu sevinç ve takdirini çeşitli mektuplarında şöyle beyan etmiştir:

“Hem sizin, hem bu memleketin, hem âlem-i İslâm’ın mühim bayramlarının mukaddemesi ve bu memlekette şair-i İslâmiyenin parlamasının bir müjdecisi olan Ezan-ı Muhammedî’nin kemal-i ferahla on binler minarelerde okunmasını tebrik ediyoruz.”¹⁵ “Demokratlar bir Ezan-ı Muhammedî’nin (asm) serbestiyetiyle kendi kuvvetlerinden yirmi defa ziyade kuvvet kazandılar. Milleti kendilerine ısındırdılar, minnetdar ettiler.”¹⁶ “Bu mes’ele en yüksek terakki ve sulh-u umumînin medarıdır. Bu müessese bu hükûmet-i İslâmiyeye, bazı şair-i İslâmiyeden Arabî ezan-ı Muhammedî ve din dersleri gibi pek çok kuvvet verecek. Belki bu hükûmetin istikbalinde tarihlerde kemal-i takdir ve tahsinle yâd edilmesine en parlak bir vesile olacaktır. Bu mes’elenin ihyasıyla hâsıl olan nur ve feyiz, Demokrat hükûmetin en büyük ve cihan değer bir hizmeti olarak ebede kadar misli görülmemiş bir parlaklıkla lemaan edecektir ve beynelmilel bir itibarı temin edecektir.”¹⁷

Merhum vatan şairimiz M. Akif’in duasıyla: “Şu ezanlar ki şehadetleri dinin temeli, ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.” İnşâallah. Hem, bu memleketin, hem âlem-i İslâm’ın mühim bayramlarının mukaddemesi ve bu memlekette şair-i İslâmiyenin parlamasının bir müjdecisi olan Ezan-ı Muhammedî’nin, inşaallah Ayasofya Camiinin minarelerinden okunmasıyla da hem ülkemizin hem de İslam âleminin hakiki hürriyetinin bir başlangıcı ve müjdecisi olacağına inanıyoruz.

Bütün cihana okuduğu ezanıyla insanlığı âlem-i nura, namaza ve niyaza davet eden müezzin-i azam Hazret-i Peygamber Aleyhisselâtu Vesselâmın ezanını, on üçüncü asrın minaresinden çağımıza okuyan, çağımızın müezzin-i azamı “Üstad Bediüzzaman Hazretleri, on dördüncü asr-ı Muhammedî’nin ve yirminci asr-ı miladinin minaresinin tepesinde durup, muasırları olan ehl-i İslâm ve insaniyete bağılıyor ve bu asrın arkasında dizilmiş ve müstakbel sıralarında saf tutmuş olan nesl-i âti ile bir mürşid-i a’zam, bir müceddid-i ekber olarak konuşuyor...”¹⁸ diyor ki:

“Ey muhatablarım! Ben çok bağıryorum. Zira asr-ı sâlis-i aşrın (yani on üçüncü asrın) minaresinin başında durmuşum, sureten medenî ve dinde lâkayd ve fikren mazinin en derin derelerinde olanları câmiye davet ediyorum.”¹⁹

Evet bu büyük ve hayatî davete icabet herkes için lâzım ve elzemdir.

Dipnotlar:

1-Lügat, 2-Lem'alar 181, 3-Mektubat 673, 4- Nurun İlk Kapısı 26, 5-Beyanat ve Tenvirler 201, 6-age.858, 7-age.674, 8-İşaratü'l-İ'caz 75, 9-Sözler 1204, 10-age.335, 11-Lem'alar 238, 12-Sözler 1229, 13- Beyanat ve Tenvirler 201, 14-age.236, 15-Emirdağ Lahikası 519, 16-age.527, 17-age.781, 18-Tarihçe-i Hayat 251, 19-age.136